

Združba navadne seljanke in modre stožke (*Selino-Molinietum caeruleae* Kuhn 37) pri Slovenj Gradcu

The *Selino-Molinietum caeruleae* Kuhn 37 community near Slovenj Gradec

Mitja KALIGARIČ

Oddelek za biologijo, Univerza v Mariboru, Koroška 160, SI - 2000 Maribor

Izvleček: V prispevku je predstavljena združba mokrotnih travnikov *Selino-Molinietum caeruleae* Kuhn 37 pri Slovenj Gradcu. Zaradi pojavljanja vrste *Iris sibirica* na tej lokaliteti je podan tudi njen naravovarstveni pomen.

Abstract: The wet grassland community *Selino-Molinietum caeruleae* Kuhn 37, found near Slovenj Gradec is represented in the paper. The nature conservancy problems are also stated, owing to the presence of the species *Iris sibirica* at this locality.

1. Uvod

Združbe mokrotnih travnikov so v Sloveniji razmeroma precej raziskane, predvsem na območjih, ki so bogatejša s takšno vegetacijo. To so predvsem Cerkniško jezero (Ilijanič 1978) in Ljubljansko barje (Seliškar 1986), pa tudi Bloke (Leskovar 1996) in Zelenci (Leskovar 1988). Posamezne podatke o mokrotnih travnikih (molinetumih) najdemo tudi iz severovzhodnih delov Slovenije.

2. Metoda

Pri popisovanju smo uporabili standardno srednjeevropsko metodo po Braun-Blanquetu (1964). Nomenklatura je povzeta po Mali flori Slovenije (Martinčič, Sušnik & al., 1984).

3. Raziskovano območje

Dolinica potoka Jenina v bližini Šmiklavža pri Slovenj Gradcu, kjer smo našli združbo seljanke in stožke je precej naravna, brez večjih hidromelioracijskih posegov. Dno doline tako pokrivajo ekstenzivni negojeni, 1-2 krat letno košeni mokrotni travniki, ki so predmet naše raziskave.

4. Rezultati

4.1 Vegetacijska problematika

Obravnavana združba sodi v red mokrotnih in močvirnih travnikov (*Molinietalia* Koch 26) in sicer v zvezo mokrotnih travnikov z modro stožko (*Molinion* Koch 26). Iz te zveze so v Sloveniji doslej objavljene združbe z ilirskim pečatom, npr. *Molinio-Gladioletum* Ht. (31)39 (Seliškar 1990) ali molinetumi, ki so bližje vegetaciji nizkih barj npr. "*Molinietum caeruleae* s. l." (Leskovar 1996: 29). Slednje avtorica ne istoveti z združbo *Molinietum caeruleae* Koch 26, saj so sestoji iz Blok zelo blizu barjanske vegetacije iz razreda *Scheuchzerio-Caricetea fuscae*. Tudi molinetumi iz ljubljanskega barja so po Seliškarku (1986: 27) v tesnem stiku z razredom *Scheuchzerio-Caricetea* oziroma redom *Caricetalia davalliana*, saj najdemo v sestojih redno tudi barjanske vrste, kot *Carex davalliana* in *Eriophorum latifolium*. Isto ugotavlja tudi Ilijanič (1979: 184) za Cerkniško jezero, ko molinetuma posebej ne imenuje, iz tabele pa je razvidno da gre za prehod v barjansko vegetacijo. Seliškar (ibid.) se je na Ljubljanskem barju odločil uporabiti široko pojmovan sintakson *Molinietum caeruleae* Koch 26 (omenja pa tudi združbo *Selino-Molinietum*

kot eno od tistih, ki so nastale po razdelitvi široko pojmovane asociacije *Molinietum caeruleae*. Sicer pa ugotavlja, da je v Sloveniji asociacija že na svoji južni meji razširjenosti in še južneje prehaja v združbe z ilirskimi elementi. Podobna združba te zveze iz ozemlja Slovenije je še *Junco-Molinietum* Preising in R. Tx. et Preising ex Klapp 54 (Seliškar 1986, 1988), ki je bila najdena tako na Ljubljanskem barju kot tudi v severovzhodni Sloveniji.

Popisi mokrotnih travnikov združbe *Selino-Molinietum* so tako prvič predstavljeni iz ozemlja Slovenije. Če si pogledamo tabelo, vidimo da so vrste zveze številne in obilno zastopane. Prav tako so primerno zastopane značilnice reda, posebej pa še razreda, saj ne manjkajo vrste, značilne tudi za nevtralna in nekoliko bolj suha tla. Med spremljevalkami v glavnem ne najdemo vrste drugih razredov, se pravi da spremljevalk ni veliko. Sploh pa je to značilnost združbe *Selino-Molinietum* in jo ekološko in vegetacijsko smatrajo za osrednjo združbo v zvezi (Ellmauer & Mucina, 1993). Tako ji ista avtorja (ibid.) pripisujeta tudi sinonim dveh "starih, klasičnih", široko pojmovanih molinietumov: *Molinietum caeruleae* Koch 26 in *Molinietum medioeuropaeum* Oberd. 57. Gre za tipično srednjeevropsko in dokaj razširjeno združbo ekstenzivnih mokrotnih travišč, označeno z dobro zastopanostjo vrst zveze, reda in razreda ter z relativno majhnim vplivom vrst nizkega barja (*Scheuchzerio-Caricetea*) na eni strani in močvirskih vrst (*Phragmitetalia*) na drugi strani. Fiziognomsko je prepoznavna po veliki pokrovnosti modre stožke (*Molinia caerulea*) in navadne seljanke (*Selinum carvifolia*), pa tudi vrst *Succisa pratensis*, *Potentilla erecta*, *Sanguisorba officinalis*, *Carex panicea* itd.

4.2 Naravovarstvena problematika

V sestoji obravnavane združbe, prav tako pa tudi v sestojih, ki mejijo na to združbo (vegetacijske formacije zveze *Calthion* in pod-

zveze *Filipendulion*) najdemo redko in ogroženo vrsto sibiriska perunika (*Iris sibirica*) (kvadrant 9556/2). V tem delu Slovenije (na Koroškem) je še posebej redka, saj za njeno uspevanje primernih mokrotnih travnikov ni mnogo, pa še ti so praviloma izsušeni ali intenzivno gnojni. Tako lahko rečemo, da je sestoj združbe *Selino-Molinietum* z okoliško močvirsko vegetacijo redke primer ekstenzivnega mokrotnega travnika na Koroškem. Zato je Zavod za varstvo naravne in kulturne dediščine Maribor pripravil predlog in utemeljitev za zavarovanje tega območja, pri čemer mora seveda travnik združbe navadne seljanke in modre stožke ostati v okviru tradicionalnega ekstenzivnega gospodarjenja, kar pomeni košnjo 1-2 krat letno.

5. Summary

In the valley of Jenina near Šmiklavž (Slovenj Gradec) the community of *Selino-Molinietum caeruleae* Kuhn 37 was found. Up to now similar communities in Slovenia have always been found in close connection with the vegetation of the class *Scheuchzerio-Caricetea fuscae* (Ljubljansko barje, Lake of Cerknica, Bloke) and recognized as a widely understood community "*Molinietum caeruleae*". The stands of this community near Slovenj Gradec are important because in this region this seems to be a rare example of well preserved extensive wetland grasslands and because of the presence of *Iris sibirica*, which is considered as a rare and endangered species in the Slovenian flora.

Tabela 1: *Selino-Molinietum caeruleae* Kuhn 37

zapored. št. popisa	1	2	3
površ. pop. ploskve (m ²)	100	80	80
pokrovnost (%)	100	100	100
kvadrant	9556/2		
Značilnice združbe			
<i>Selinum carvifolia</i> (MOL)*	1	2	2
<i>Galium boreale</i> (MOL)	1	1	+
<i>Laserpitium prutenicum</i> (MOL)	+	+	.
<i>Gentiana pneumonanthe</i> (MOL)	+	.	.
Značilnice zveze MOLINION W. Koch 26			
<i>Molinia caerulea</i>	3	4	3
<i>Serratula tinctoria</i>	2	1	2
<i>Succisa pratensis</i>	1	2	2
<i>Iris sibirica</i>	+	1	+
<i>Inula salicina</i>	+	.	.
Značilnice reda MOLINIETALIA W. Koch 26			
<i>Carex panicea</i>	1	+	1
<i>Equisetum palustre</i>	+	+	2
<i>Filipendula ulmaria</i>	+	.	1
<i>Sanguisorba officinalis</i>	+	+	.
<i>Cardamine pratensis</i>	+	+	.
<i>Juncus effusus</i>	+	.	1
<i>Juncus conglomeratus</i>	.	+	+
<i>Valeriana officinalis</i> s.l.	+	.	+
<i>Lythrum salicaria</i>	.	+	+
<i>Betonica officinalis</i>	+	+	.
<i>Cirsium palustre</i>	+	.	.
<i>Cirsium oleraceum</i>	.	.	+
<i>Lychnis flos-cuculi</i>	+	.	.
<i>Deschampsia caespitosa</i>	.	+	.
Značilnice razreda MOLINIO-ARRHENATHERETEA Tx. 37			
<i>Achillea millefolium</i> s.l.	+	+	+
<i>Taraxacum officinale</i> agg.	+	+	+
<i>Leontodon hispidus</i>	+	+	.
<i>Ranunculus acris</i>	+	+	.
<i>Lysimachia nummularia</i>	.	+	1
<i>Centaurea jacea</i>	+	.	.
<i>Rhinanthus minor</i>	+	.	.
<i>Lathyrus pratensis</i>	+	.	.
<i>Lotus corniculatus</i>	.	+	.
<i>Stellaria graminea</i>	.	+	.
<i>Prunella vulgaris</i>	.	+	.
<i>Leucanthemum ircutianum</i>	.	+	.
<i>Rumex acetosa</i>	.	.	+
<i>Euphrasia rostkoviana</i>	+	.	.
<i>Plantago lanceolata</i>	.	+	.
<i>Trifolium pratense</i>	.	.	.
<i>Alopecurus pratensis</i>	.	.	+

*(MOL) = Molinion

zapored. št. popisa	1	2	3
površ. pop. ploskve (m ²)	100	80	80
pokrovnost (%)	100	100	100
kvadrant	9556/2		
Spremljevalke			
<i>Ranunculus repens</i>	+	+	+
<i>Mentha pulegium</i>	.	+	+
<i>Veratrum album</i>	.	+	+
<i>Dactylorhiza maculata</i>	+	+	.
<i>Cruciata glabra</i>	+	.	.
<i>Pastinaca sativa</i>	+	.	.
<i>Mentha aquatica</i>	.	.	+
<i>Polygala amara</i>	+	.	.

6. Literatura

- ELLMAUER, T. & L. MUCINA, 1993: *Molinio-Arrhenatheretea*. In: GRABHERR, G. & L. MUCINA (Hrsg.), Die Pflanzengesellschaften österreicher, Teil I.
- ILLIANIĆ, Lj., 1978: Vegetacijske razmere Cerkniškega jezera. Močvirna, barjanska in traviščna vegetacija. Acta Carsologica 8: 163-200.
- ILLIANIĆ, Lj., 1974: Beitrag zur Kenntnis der basiphilen Flachmoorvegetation Sloweniens. Poročila Vzhodnoalpsko-dinarskega društva za proučevanje vegetacije 14: 191-198.
- LESKOVAR, I., 1996: Prispevek k poznavanju vegetacije Bloške planote. Hladnikia 6: 27-38.
- MARTINČIČ, A., 1988: Flora in vegetacija barja Drni pri Zelencih. Biol. vestn. 36: 19-32.
- SELIŠKAR, A., 1986: Vodna, močvirska in traviščna vegetacija Ljubljanskega barja (vzhodni del). Scopolia 10: 18-27.
- SELIŠKAR, A., 1988: Meadows of Subpannonic Region of Slovenia. Forum pannonicum rerum naturarum Maribor, 8.-10. september 1988. Izvlečki referatov: 37. Maribor.
- SELIŠKAR, A., 1990: Illirian Species in the Meadows of karst poljes in Slovenia. Illyrische Einstrahlungen im Ostalpin-dinarisch Raum. Symposium in Keszthely, 25.-29. Juni 1990. Ostalpin-dinarische Gesellschaft für Vegetationskunde, Pannon Agraruniversität, Fakultät Georgikon, Lehrstuhl für Botanik und Pflanzensoziologie: 75-77. Keszthely.